

21 ÔN TẬP PHẦN SINH HỌC TẾ BÀO

I – MỤC TIÊU BÀI HỌC

Sau khi học xong bài này, HS cần :

- Biết cách hệ thống hoá kiến thức của từng chương.
- Tự mình xây dựng được các bản đồ khái niệm để ôn tập kiến thức.
- Tự mình xây dựng được các câu hỏi ôn tập cho từng chương cũng như các câu hỏi ôn tập mang tính tổng hợp.

II – PHƯƠNG TIỆN DẠY HỌC

Tranh vẽ một số bản đồ khái niệm do GV tự xây dựng để làm mẫu cho HS.

III – NHỮNG ĐIỀU CẦN LƯU Ý

Cách ôn tập kiến thức bằng hình thức xây dựng các bản đồ khái niệm là cách làm mới. Do vậy, ban đầu GV và HS có thể gặp một số khó khăn trong việc xác định các khái niệm cơ bản.

Ngoài ra, với một số khái niệm cơ bản, HS có thể xây dựng được nhiều bản đồ khái niệm khác nhau nên cái chính là GV phải phân tích cho HS thấy sự hợp lí trong các cách giải thích của HS chứ không phải là tìm một bản đồ khái niệm thật hoàn hảo.

GV không nên yêu cầu HS học thuộc lòng các khái niệm trong SGK một cách máy móc không hiểu bản chất mà cần yêu cầu HS giải thích hoặc định nghĩa các khái niệm bằng ngôn từ của mình.

Sau khi hướng dẫn HS cách hệ thống hoá kiến thức và xây dựng các bản đồ khái niệm, GV cần đưa ra các câu hỏi ôn tập cho từng bài, từng chương. Các câu hỏi không chỉ đơn thuần là tái hiện lại kiến thức mà cần có nhiều câu hỏi mang tính vận dụng, lí giải, liên hệ, so sánh... để phát triển tư duy năng động, sáng tạo của HS. Các câu hỏi kiểu trắc nghiệm nhiều lựa chọn có thể được sử dụng để HS tự kiểm tra kiến thức. Những câu hỏi tự luận nhằm đánh giá khả năng tư duy lôgic của HS, thậm chí có thể để cho HS tự chuẩn bị ở nhà sau đó nộp lại cho GV chấm.

GV có thể cho rằng nếu làm như vậy HS sẽ chép bài và nộp lại cho thầy cô, thực tế ban đầu có thể có một số HS làm bài theo kiểu như vậy nhưng GV có thể dễ dàng nhận ra điều này và không cho điểm hoặc cho điểm kém thì HS sẽ không dám tái diễn. Điều quan trọng là nêu câu hỏi như thế nào để HS phải thật sự hiểu và nắm vững các khái niệm mới có khả năng vận dụng kiến thức một cách linh hoạt để trả lời.

Vì chương trình chỉ dành một tiết để ôn tập về phần Sinh học tế bào nên GV không thể ôn tập kiến thức theo từng bài mà chỉ có thể đi theo từng chương hoặc giới thiệu qua cách xây dựng bản đồ khái niệm rồi cho HS tự xây dựng các bản đồ khái niệm.

Cần có những hình thức ôn tập vận dụng kiến thức một cách linh hoạt vừa thu hút được sự chú ý của HS, vừa củng cố kiến thức.

Ví dụ, về phần cấu tạo tế bào có thể ôn tập kiến thức cho HS bằng cách xem tế bào tương tự như một đất nước và cho HS liên hệ (ti thể được xem như nhà máy điện ; mạng lưới nội chất được xem như hệ thống giao thông ; bộ máy Gôngi được xem như các nhà máy lắp ráp hoàn thiện các sản phẩm ; màng tế bào là biên giới quốc gia, trên đó prôtêin là các cửa khẩu ; lizôxôm như những nhà máy tái chế chuyên thu nhận các sản phẩm đã quá hạn hoặc hư hỏng để phân loại, tái chế thành những đồ dùng cần thiết).

Một số kiến thức liên quan đến hoá học cũng cần cho HS ôn lại như cấu tạo nguyên tử, các kiểu liên kết hoá học, khái niệm về năng lượng hoạt hoá, về phản ứng ôxi hoá khử để HS có thể giải thích được một số hiện tượng sinh học. Tuy vậy, nội dung về các đại phân tử không nên quá nhấn mạnh đến góc độ hoá học.

GV cần hướng dẫn và khuyến khích HS tự mình xây dựng các loại câu hỏi ôn tập.

IV – GỢI Ý TIẾN TRÌNH TỔ CHỨC BÀI HỌC

GV nên tập trung vào giới thiệu cách thức xây dựng bản đồ khái niệm cho HS hơn là nhắc lại thông tin trong các bài của SGK. GV có thể đưa ra các sơ đồ câm để HS tự điền vào hoặc để HS tự xây dựng các sơ đồ hệ thống hoá kiến thức của các chương cũng như toàn bộ phần Sinh học tế bào.